
Материалы Самиздата

(Samizdat Materials)

Выпуск №35/75

26 сентября 1975 г.

АС №

2281. LIETUVOS KATALIKŲ BAŽNYČIOS KRONIKA,
Nr.18, 1975.VIII.31 (33psl.)

[2281. Хроника № 18 Литовской
Католической Церкви,
31.8.75. (на литовском языке) (33 стр.)]

Внимание: Прилагаемые документы размножаются для использования их штатными сотрудниками Радиостанции Свобода. Радиостанция Свобода намерена предоставить эти материалы для использования другим лицам по их просьбе при условии, что они предназначены только для частной информации и использования. Во всех случаях пользование этими документами сопряжено со строгим соблюдением всех ограничений, помеченных на отдельных материалах.

Important Notice: The documents attached to this coversheet have been duplicated for the use of Radio Liberty staff members. Radio Liberty will consider making this material available as a courtesy to other professional users upon request on the specific understanding that it is for their personal information and use only. Receipt of these documents is conditioned in all cases by strict observance of any restrictions noted on individual items.

Perskaitęs, duok kitam!
Eina nuo 1972 metų.

L K B K R O N I K A

Nr.18.

Šiame numeryje: Helsinkio konferencijai pasibaigus.- Ko Vilniuje ir Kaune nemato užsienio turistai?- Ignoruojama Lietuvos praeitis.- Lietuvos tikintieji lageriuose.- Tardymai ir teismai. - Kryžių griovėjai.- Žinios iš vyskupijų.

1975.VIII.31.

HELSINKIO KONFERENCIJAI
PASIBAIGUS

Rugpiūčio 1 pasibaigė Tarybų Sąjungos iniciatyva sušaukta Europos tautų konferencija Helsinkyje. Šis pasaulio galingųjų žaidimas iššaukė milijonų širdyse kartėlių ir nusivylimą. Dėl naftos, kviečių, biznio ir asmeninių kontaktų nebematoma žmonių ir tautų kančių.

Ką mums, Lietuvos katalikams, duos išgarbintoji Helsinkio konferencija, jei mums neduodama lietuvių kalba net pilno "Baigiamojo akto" teksto, jei mes iki šiol nesupažindinti su "Visuotine žmogaus teisių deklaracija" ir kitais tarptautiniais dokumentais?

Mes dėkojame Apvaizdai, kad ji šiems, klasta pažymėtiems laikams pašaukė tokius vyrus, kaip Nobelio premijos laureatą A.Solženicyną, akademiką Sacharovą ir kt., kurie perduoda pasauliui mūsų dejonas, kančias ir lūkesčius, kurie laiku budina šios žemės galinguosius iš susnūdimo ir abejingumo.

"LKB Kronika", kol Viešpats leis jai gyvuoti, ir toliau pateiks faktus, kaip Tarybų Sąjungoje laikomasi Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos, Helsinkio nutarimų dvasios ir raidės.

x x x

"Dalyvaujančios valstybės gerbs žmogaus teises ir pagrindines laisves, įskaitant minties, sąžinės, religijos ir įsitikinimų laisvę, visiems, be rasės, lyties, kalbos ir religijos skirtumo.

Jos skatins ir vystys efektyvų įgyvendinimą pilietinių, politinių, ekonominių, socialinių, kultūrinių ir kitų teisių bei laisvių, kurios visos išplaukia iš žmogaus asmenybei savybingo orumo ir yra esminės jos laisvam ir pilnutiniam vystymuisi.

Šia prasme dalyvaujančios valstybės pripažins ir gerbs asmenybės laisvę išpažinti, vienas asmeniškai arba bendrai su kitais, religiją arba tikybą, veikiant pagal savo paties sąžinės liepimą.

Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių srityje dalyvaujančios valstybės veiks sutinkamai su SNO Įstatų tikslais bei principais ir su Visuotine žmogaus teisių deklaracija. Jos taip pat vykdys savo pareigas, kaip jos nustatytos tarptautinėse deklaracijose ir

susitarimuose šioje srityje, įskaitant ir tarptautinius paktus dėl žmogaus teisių, jeigu jie jas riša".

iš "Saugumo ir bendradarbiavimo Europoje pasitarimo baigiamoj o a k t o". 1975.VIII.1.

TSRS vardu "Baigiamąjį aktą" pasirašė TSKP CK Generalinis sekretorius L.Brežnevas

x x x

KO NEMATO VILNIUJE IR KAUNE UŽSIENIO TURISTAI?

1975 gegužės mėnesį suėjo 30 metų, kai pasibaigė II-sis pasaulinis karas, pareikalavęs daug kančių ir aukų. Tas jubiliejus, kaip Tarybų Sąjungos triumfo šventė, buvo iškilmingai paminėtas ir Lietuvoje. Tačiau Lietuvos katalikams šis jubiliejus sutapo su kitomis, beje, skausmo ir liūdesio metinėmis: prieš 30 metų ateistinė valdžia Lietuvoje pradėjo atvirą, grubų ir atkaklų karą prieš tikinčiuosius, ypatingai prieš Lietuvos Katalikų Bažnyčią. Šis doriems žmonėms baisus karas tebesitęsia ir dabar. Vengdami nemalonių persekiojimų daugelis lietuvių savo tikėjimą yra priversti slėpti taip, kaip pirmųjų amžių krikščionys.

1945-46 metais beveik visose Lietuvos bažnyčiose dar buvo laikoma įprastais reiškiniais vaikų bažnytiniai chorai, moksleivių pamaldos /drauge dalyvaujant ir mokytojams/, moksleivių rekolekcijos, vaikų katekizacija ir tikybos pamokos bažnyčioje pagal klases. Tačiau jau tada šią tikinčiųjų ir Bažnyčios "toleranciją" daug kas suprato kaip tylą prieš didelę audrą. Tos audros ilgai laukti neteko. Netrukus buvo suimti beveik visi Lietuvos vyskupai. Vienas iš jų - vyskupas Borisevičius - paskubomis buvo nuteistas sušaudyti. Prasidėjo masiniai kunigų areštai, jų tardymai, kankinimai, teismai su nuosprendžiais net iki 25 metų. Tuo pačiu metu prasidėjo bažnyčių uždarinėjimai, visiems tikintiesiems brangių ir šventų vietų naikinimas, jų išniekinimas. Per labai trumpą laiką, iki 1950 metų /tais metais buvo švenčiamas Lietuvos įsijungimo į Tarybų Sąjungos sudėtį I-sis dešimtmetis/ vien tik Vilniuje ir Kaune buvo uždaryta

apie 50 katalikų bažnyčių ir pusiau viešų koplyčių, uždrausta naudoti kapų koplyčiomis /vėliau kai kurios iš jų, naikinant kapus, buvo nugriautos/, išsprogdinti Trys Kryžiai Vilniuje, nugriauti kryžiai bei koplytėlės gatvėse ir aikštėse. Lietuvos įjungimo į Tarybų Sąjungos sudėtį 25-ųjų metinių išvakarėse vienu metu buvo išsprogdintos 35 Vilniaus Kalvarijų koplyčios, tuoju pat pašalinant griuvėsius taip, kad niekas neprimintų tų koplyčių buvimo vietų. Žemiau pateikiame sąrašą tiksliai Vilniaus ir Kauno miestų uždarytų bažnyčių ir koplyčių su trumpais nurodymais/ jie nėra pilni/, kaip jos laiko bėgyje buvo naudojamos po uždarymo.

V i l n i u j e

1. Katedra /Paveikslų galerija/.
2. Augustijonų /perdirbta į elektros reikmenų sandėlių/.
3. Šv.Baltramiejaus /sandėlis, dabar - Dailės kombinato skulptorių dirbtuvė. 1975 vasarą bažnyčioje buvo baigiama didžiulė Lenino skulptūra/.
4. Bazilijonų /sandėlis, dabar - Inžinierinio statybos instituto medžiagų atsparumo laboratorija/.
5. Bernardinų /Dailės instituto sandėlis, skulptorių dirbtuvės/.
6. Šv. Ignoto bažnyčia perdirbta į kino studijos butaforijos sandėlių, o koplyčioje - "Bočių" restoranas.
7. Švč.Jėzaus Širdies /perdirbta į statybininkų klubą/.
8. Šv.Jokūbo ir Pilypo /Operos ir baleto teatro dekoracijų sandėlis/.
9. Šv.Jono /"Tiesos" laikraščio spaustuovės popieriaus sandėlis. Dabar restauruojama ir bus įrengtas "pažangiosios" minties muziejus ir susirinkimų bei koncertų salė, administruojama universiteto/.
10. Šv.Jurgio /Knygų rūmų knygų sandėlis/.
11. Šv.Kotrynos /maisto produktų sandėlis. Dabar tuščia, bet numatoma restauruoti, įrengiant meno muziejų./
12. Šv.Kazimiero /sandėlis, nuo 1961 po restauracijos - ateizmo muziejus/.
13. Šv.Kryžiaus arba Bonifratrų /sandėlis, dabar restauruojama ir numatoma panaudoti kaip koncertų salę/.

14. Labdarių koplyčia /perdirbta į knygų prekybos sandėlių/.
15. Marijos Dangun Ėmimo arba Pranciškonų /perdirbta į centrinio valstybinio archyvo patalpas/.
16. Šv.Mykolo /sandėlis, degė, po restauracijos - pastovi statybos paroda/.
17. Misijonierių /medicinos įstaigų aprūpinimo prietaisais ir įvairiu inventoriumi sandėlis/.
18. Šv.Stepono /cemento ir kitų statybinių medžiagų sandėlis/.
19. Šv.Trejybės /sporto salė, fasadas buvo išgriuvęs, dabar - Istorijos ir etnografijos muziejaus dirbtuvė, 1975 metais čia gaminamas Kauno IX forto maketas/.
20. Trinitorių /karinis sandėlis/.
21. Trinapolio bažnyčia /ligoninės sandėlis, virš zokristijos vienas šoferis įsirengė butą/.
22. Visų Šventųjų /maisto produktų sandėlis, degė, po dalinės restauracijos 1975 vasarą atidaryta Dailės muziejaus liaudies meno pastovioji paroda/.
23. Vizitiečių /sandėlis, dabar - nepilnamečių kalėjimo reikalams pritaikyta patalpa/.

K a u n e

1. Aušros Vartų, Aukštuosiuose Šančiuose /perdirbta į baraką ir apgyvendintos rusų tautybės šeimos. Vėliau - kultūros klubas, druskos sandėlis. Dabar - maisto prekybos taros sandėlis/.
2. Fredos bažnyčia /Kauno Mičiūрино vardo tarybinio ūkiotechnikumo sporto salė. Dabar apleista. 1975 vasarą jos prieangyje apsigyveno buto neturinti šeima/.
3. Šv.Gertrūdos /vaistų sandėlis/.
4. Įgulos bažnyčia /Skulptūros ir vitražo muziejus/.
5. Šv.Jurgio /karinis sandėlis. Dabar - Medicinos technikos valdybos statybos objektų kompleksinio tiekimo kontoros medicinos įrenginių ir inventoriaus Kauno bazės sandėlis/.
6. Kryžiaus Išaukštinimo /nugriauta, jos vietoje įrengta maža sporto aikštelė/.
7. Marijos Aplankymo Pažaislyje /dabar restauruojama, kaip dailės muziejaus filijalas/.

8. Benediktinių /Kauno viešosios bibliotekos senų knygų sandėlis. Gretimų namų gyventojai sako, kad čia sukrauta "geltonoji spauda", suprask - ikitarybinė/.
9. Šv.Pranciškaus Ksavero /knygų sandėlis, dabar - sporto salė/.
10. Prisiškėlimo /perdirbta į radijo fabriką/.
11. Šv.Sakramento /kino salė/.
12. Šv.Trejybės /Respublikinės knygų bazės knygų sandėlis Nr.10/.
13. Septynių Marijos skausmų koplyčia Žaliakalnyje /sunaikinta/.
14. Tyriausios Dievo Motinos Marijos/Šaričių bažnyčia /specializuotos medicininės technikos parduotuvės sandėlis/.

Kaune taip pat uždarytos sekančios pusiau viešos koplyčios, kurios sudarė dalį kitos paskirties rūmų: 1. Angelų Sargų. 2.Šv.Antano. 3.Šv.Luko - Krikščioniškos meilės. 4. Marijos Krikščionių Pagalbos. 5.Pranciškonių. 6.Šv.Stanislovo Kostkos. 7.Šv.Zitos. 8.Kalėjimo koplyčia.

Vilniuje yra tikrai viena veikianti koplyčia - Aušros Vartų Dievo Motinos. Visos kitos, kurių buvo gausu, panaikintos.

Abejuose miestuose uždarytos visos evangelikų bažnyčios. Vilniuje: vienoje jų - kino teatras, kitoje - sporto salė. Kaune: seniausioje - maisto produktų sandėlis, degė, dabar nenaudojama. Kitoje - sporto salė. Naujausioje - milicijos mokyklos klubas, sporto salė ir valgykla.

Įdomu, kad Vilniuje ir Kaune valdžia neuždarė nė vienos cerkvės /jų Vilniuje ypatingai gausu/, nors į kiekvieną iš jų tikinčiųjų susirenka tikrai dešimtimis.

Jau 30 metų inirtingai griaunant Lietuvos Bažnyčią iš išorės ir iš vidaus, neįkainojamas nuostolis padarytas ir lietuvių tautos meno lobynui. Visose aukščiau išvardintose uždarytose Vilniaus ir Kauno bažnyčiose ir nesuminėtose koplyčiose buvo sunaikinta labai daug paveikslų, skulptūrų, senų freskų, memorialinių lentų, vitražų, vargonų, įvairių bažnytinių daiktų, liturginių rūbų ir indų, turėjusių didelę meninę vertę. Daugelio senų bažnyčių /net iš XV-XVIII a./ utilitarizacijos proceso pasėkoje buvo labai sužaloti arba visai sunaikinti vertingi architektūriniai interjerai. Kas daugelio kartų buvo per ilgus amžius rūpestingai išsaugota, nesugražinamai žuvo per tris "taikos socializmo ir komunizmo statybos Tarybų Lietuvoje" dešimtmečius.

Neišliko nepaliesti uždarytų bažnyčių požemiuose ir jų kriptose net mirusiųjų palaikai. Pavyzdžiui, iki dabar lieka išdarkyti garsaus DLK valstybės veikėjo Leono Sapiegos ir jo šeimos palaikai. Šv. Mykolo bažnyčios /dabar statybos parodos rūmai/ požemyje statybinėmis medžiagomis užverstas įžymiojo Lietuvos architekto L. Stuokos-Gucevičiaus kapas /prie Šv. Stepono bažnyčios/. Šis istorijai žinomų žmonių sąrašas gali būti toks pat ilgas, kaip ir jų palaikus priglaudusių ir taip pat išniekintų bažnyčių vardynas.

1975 vasarą, atžymint Lietuvos įjungimo į Tarybų Sąjungos sudėtį 35-sias metines, išleidžiama Rimaičio paruošta brošiūra "Katalikų Bažnyčia Lietuvoje/antroji laida/. Ji liuksusiniais leidiniais bus atspausdinta tiktai anglų, vokiečių ir italų kalbomis. Nė vienos iš tų trijų brošiūrų Lietuvos gyventojai, kaip ir I-sios laidos, įsigyti negalės. Ji bus dalinama tiktai svečiams iš užsienio ir platinama užsienyje. Tegu tų brošiūrų skaitytojai žino, kad nei iš šių propagandinių leidinių, nei iš šv. Petro ir Povilo bei šv. Onos bažnyčių Vilniuje ir Bazilikos Kaune, į kurias tiktai ir būtina vedami valdžios gidų užsienio turistai, spręsti apie tikrąją Lietuvos Katalikų Bažnyčios padėtį negalima. Tai patvirtina ir šiame straipsnyje paminėtos bažnyčios bei koplyčios, kurių kiekvienos išniekinimo ir sunaikinimo dramą giliai išgyveno buvę jų kunigai, vienuoliai ir pamaldūs lankytojai, - dramą, kuri tebesitęsia ir šiandien.

x x x

IGNORUOJAMA LIETUVOS PRAEITIS

Pastaraisiais metais dar uoliau stengiamasi sumažinti praeities lietuvių kultūros įtaką, nustumti užmarštin jos ryškiausių ir garsiausių kūrėjų palikimą, iškeliant ir liaupsinant vien tik tarybinio laikotarpio komunistinius veikėjus. Tautos istorija bandoma suskliausti keliasdešimties metų rémuose, pradedant ją nuo 1917 metų. Šią vasarą Vilniuje įvykusioje Pabaltijo istorikų konferencijoje išakmiai buvo pabrėžta istorikams visą dėmesį nukreipti į tarybinį laikotarpį. Be abejo, tai iš anksto suplanuota ir nuosekliai vykdoma tautos praeities kultūros ignoravimo politika.

Praėjusiais metais Lietuvoje triukšmingai buvo švenčiamos 30-sios "išvadavimo" metinės. Sukviesta ir vaišinta daug "vaduotojų",

kurių nemaža dalis visiškai nedalyvavo karo veiksmuose Lietuvos teritorijoje. Pristatyta naujų paminklų Lietuvai nenusipelnusiems asmenims, kiekviename rajone pastatyta "išvadavimo" atminimui skirti akmenys, nesigailėta didelių lėšų tarybinių karių kapinėms išpuošti.

Šią vasarą dar triukšmingiau atšvęstos 35-sios tarybų valdžios Lietuvoje atkūrimo metinės. Nesigailėta Rusijos svečiams brangių vaišių, Lietuvos kurortų, pastatyta naujų "atminimo" akmenų, naujų paminklų Lietuvai nežinomiems asmenims.

O kas gi tenka tikriesiems jos kultūros kūrėjams?

1973 Lietuvos rašytojų sąjunga norėjo kiek pagerbti V.Putino-Mykolaičio atminimą ir 80-jų jo gimimo metinių proga pastatyti antkapinį paminklą. Dėl lėšų buvo kreiptasi į Lietuvos TSR Ministrų Tarybą. Ministrų Tarybos pirmininko pavaduotoja L.Diržinskaitė-Pliušenko užrašė ant pareiškimo trumpą rezoliuciją: "Bendra tvarka". Tai reiškia, kad paminklui galima sunaudoti ne daugiau kaip 400 rub. Norint skirti daugiau lėšų, reikia priimti atskirą nutarimą. Tokio nutarimo V.Putinas-Mykolaitis, Diržinskaitės nuomone, matyt, nenusipelnė. Beje, šiuo atveju buvo numatyta tik 300 rub. Nuspręsta užsakyti paminklinę lentą su bareljefu ir prikalti ją prie namo Liepos 21-sios gatvėje, kur V.Mykolaitis-Putinas ilgus metus gyveno. Tokia lenta buvo padaryta ir prie namo prikalta. Deja, kai skulptorius pateikė Vilniaus m. vykdomajam komitetui sąskaitą, pasirodė, kad ir ši lenta kainuoja daugiau, negu 300 rub. Skulptoriaus pateiktoji sąskaita buvo visai reali, nes dabar ir amatininkai už paprasčiausią antkapį ima 1000 ir daugiau rublių. Vykdomasis komitetas ėmė sukti galvą, iš kur gauti papildomų lėšų sumokėti skulptoriui už darbą. Pagaliau pastarajam nusibodo prašinėti ir, mostelėjęs ranka, jis pasakė: "Teprasmenga tie pinigai - ne jiems dariau, o Putinui".

O štai liepos mėnesį Antakalnio kapinėse buvo pastatytas brangus skulptoriaus Petrulio darbo antkapinis paminklas, nors nuo Sniečkaus mirties tepraėjo vos keliolika mėnesių. Rasta ir lėšų, priimti ir nutarimai be jokio vargo...

Štai šiais metais Mikytuose /Šilutės raj./ "vaduotojams" pastatytas atminimo akmuo, kainavęs net 8000 rub. Vien tik už šio akmens pakėlimą ekskavatorininkui sumokėta 300 rub. Šilalėje karių kapinėms tvarkyti išleista 48000 rub., Ramygaloje dar daugiau. O

kiek visoje Lietuvoje! Rasų kapinėse didžiausi krašto vyrai guli po susmegusiais kauburėliais ir niekas nesiruošia jų kapų tvarkyti, o ištaigingoms Antakalnio tarybinių karių ir partizanų kapinėms rekonstruoti jau paruoštas projektas.

Sintautiečiai prašo savo mokyklą pavadinti Pr.Vaičaičio vardu ir nesulaukia teigiamo atsakymo, o Lietuvos miestų gatvės be jokio vargo pavadinamos dar nemirusių maršalų vardais.

Kiek Lietuvos motinų nežino, kur palaidoti pokario metais jų sūnūs ir dukros! Kiek nežinomų kapų tundroje ir taigoje! Kas ir kada Stalino siautėjimo meto aukoms pastatys bent vieną simbolinį paminklą?

Per vienerius metus išnyko visi Prūsijos vietovardžiai. Žuvusių kovoje už savo laisvę tautos atminimui pagerbti nepalikta nė vieno vietovardžio. Kas turėjo teisę užbraukti visą šio krašto praeitį ir jo istoriją pradėti nuo 1945 metų?

Ar to paties nesiekama ir dabar, nuosekliai ignoruojant ir nutylint garbingą Lietuvos praeitį?

/Šis "LKB Kronikos" skaitytojo laiškas atspindi daugelio lietuvių skausmą dėl Lietuvos praeties ignoravimo - Red./

x x x

LIETUVOS TIKINTIEJI LAGERIUOSE

"LKB Kronika" yra rašiusi apie tikinčiųjų: P.Plumpos, P.Petronio, J.Stašaičio, V.Jaugelio, J.Gražio ir N.Sadūnaitės teismus. Šie asmenys buvo teisiami už tai, kad daugino religinę literatūrą, "LKB Kroniką" ir panašius leidinius.

Liepos mėnesio viduryje "LKB Kroniką" pasiekė išsami informacija apie Petro Plumpos-Pluistro kalinimą Permės lageryje. Panašiose sąlygose šiuo metu randasi Povilas Petronis, Juozas Gražys ir Nijolė Sadūnaitė.

P.Plumpa, prieš išvežant į Rusiją, visą savaitę buvo laikomas karceryje. Išvežant iš Vilniaus buvo įkištas į vagoną su kriminalistais, nors politinius kalinius turėtų laikyti atskirai. Per iš-tisus du mėnesius Plumpa buvo mėtomas tarp visokiausių galvažudžių ir plėšikų, kurie visokiais būdais rodė savo žvėriškus sugebėjimus.

Vieni atėmė šiltus importinius batus, kuriuos žmona jam įdavė Vilniuje, kiti nuvilko vatinuką, tretį pasiėmė kepurę, pirštines ir kt. Buvo ir tokių, kurie, prispyrę Plumpą kampe, bandė iškvosti visas bylos smulkmenas, o nieko neišgavę, nurengė iki apatinių rūbų ir grasino išleisti žarnas. Maisto produktų Plumpa į lagerį taip pat nieko nenusivežė - viskas buvo atimta vagonuose, o priedo, dar buvo apspardytas. Visa tai buvo daroma žinant viršininkams, nes Plumpa juos įspėdavo, jog yra nuteistas pagal politinius straipsnius ir turėtų būti vežamas atskirai.

Minske prižiūrėtojai rodė didesnę neapykantą, negu kaliniai-plėšikai. Jie, sužinoję, kad Plumpa esąs nuteistas už religiją, įnirtingai šaukė, kad religiniai raštai ir daiktai yra uždrausti dalykai. Jie atėmė net Jėzaus, Marijos, Juozapo paveiksliukus. Įniršę dar apstumdė, kad net plėšikai stebėjosi, nes su jais buvo elgiamasi kur kas mandagiau.

Norėdami fiziniai ir moraliai palaužti Plumpą, saugumiečiai du mėnesius niokojo jį galvažudžių kameroje, per ištisus metus Vilniaus saugumo kalėjime nei kartą nepatikrino jo sveikatos, nors visą laiką jis turėjo aukštą kraujospūdį ir chronišką akių uždegimą. Teisme garsiai buvo perskaityta pažyma iš saugumo, kad Plumpa esąs sveikas. Kuo remiantis buvo parašyta ta pažyma, jei Plumpa nė karto gydytojų nebuvo patikrintas? Atrodo, remiantis tuo, kad buvo reikalas sufabrikuoti kuo didesnę bausmę. Kuomet Plumpa buvo atvežtas į lagerį, jo kraujospūdis buvo 90 x 165. Jis lagerio viršininkams nurodė, jog serga hipertonijs, akių uždegimu ir nuolatinio kosuliu, kuris atsirado tris kartus persirgus plaučių uždegimu. Nežiūrint to, lagerio darbovietės viršininkas Plumpą paskyrė tik prie sveikatai žalingo darbo. Kadangi darbo dulkės labai kenkia plaučiams, tai Plumpa turėjo dirbti su kauke, tačiau dėl oro trūkumo išsiveržė akių kraujagyslės, o dėl nuolatinio vokų uždegimo ir dulkių atsinaujino trachoma. Plumpa daiktus pradėjo matyti kaip per miglą, o rytais iš viso nieko nematydavo. Uždegimas buvo toks stiprus, kad persimetė į visą veidą.

Po teismo iki liepos mėnesio Plumpa iš namų negavo jokios žinutės. Š.m. gegužės 25 jis nusiuntė TSRS Aukščiausios Tarybos Prezidiumui pareiškimą, kuriuo oficialiai atsisakė TSRS pilietybės ir pareikalavo leidimo sau ir savo šeimai išvykti į Argentiną. Atsisa-

kymą nuo TSRS pilietybės Plumpa motyvavo tuo, kad tikintiesiems yra atimtos pagrindinės teisės, o jis laikomas gyvulio vietoje. Liepos 2 d. Plumpa gavo iš Maskvos pranešimą, kad jo pareiškimas persiųstas Lietuvos prokuratūrai. Yra pavojus, kad jis gali būti papildomai nuteistas. Kartu su Plumpa sėdi vienas kalinys, kuris gavo 5-rius metus už tai, kad atsisakė TSRS pilietybės ir reikalavo leidimo išvykti į užsienį.

Plumpos žmona Aldona Pluirienė, nesulaukdama per pusmetį žinios iš vyro kalinimo vietos, pasiuntė užklausimą. Jai buvo atsakyta, kad vyras sveikas, o į lagerį ateinantieji laišškai neregistruojami, todėl lagerio vadovybė negalinti paaiškinti, kodėl Plumpa negavęs jos laiškų. Po užklausimo Plumpa tuojau gavo tris žmonos laiškus, parašytus kelių mėnesių laikotarpyje.

x x x

Nijolė Sadūnaitė, birželio mėnesį nuteista už bandymą padauginti "LKB Kroniką" /žr. "LKB Kronika", Nr.17./, liepos 18-ąją jau buvo atgabenta į kalinimo vietą. Dabartinis jos adresas:

Mordovskaja ASSR, 431200

Tenguševskij rajon,

pos. Baraševo, učr.ŽX 385/3-4

N.Sadūnaitei teks siūti pirštines. Per mėnesį jai leidžiama parašyti du laiškus.

x x x

TARDYMAI IR KRATOS

K a u n a s . 1975 rugpiūčio 14 prie Babtų Saugumo komiteto pareigūnai prisivijo Marytės Vitkūnaitės vairuojamą mašiną "Žiguli", kurioje buvo keturi keleiviai ir pareiškė, kad reikalinga patikrinti mašiną. Vienas pareigūnas milicininko uniforma nuvairavo mašiną į Kauno saugumo komiteto kiemą. Keleiviai buvo nuvesti tardymui, o mašinoje pradėta daryti nuodugni krata, kuriai vadovavo Vilniaus saugumo komiteto tardytojas kapitonas Marcinkevičius. Kratoje dalyvavo kviestiniai:

Charževskis Raimondas, Jurgio, gyv. Kaune, Suomiu g.32-2 ir Bertašius Algirdas, Juozo, gyv. Kaune, Lampėdžių g.10-405. Mašiną ardė specialistai:

Carionas Ivanas, gyv. Kaune, Lenino g.57-30 ir Adomavičius Kęstutis, gyv. Kaune, Gedimino g.39-1. Krėtėjai per dvi valandas ieškojo "antitarybinės literatūros" mašinos padangoje, radiatoriuje, benzino bake ir visuose mašinos plyšiuose, tačiau paėmė tik 1963 m. Vilniuje išleistą Solženicyno knygą "Viena Ivano Denisovičiaus diena".

Po to mašinos savininkė Marytė Vitkūnaitė buvo nuvesta į saugumo patalpas asmeninei kratai. Krėtė tardytoja Paliušienė, dalyvaujant šioms kviestinėms:

Audronei Petružytei, gyv. Kaune, LTSR 25-čio g. 130-4 ir Kazimierai Juškytei, gyv. Alyvų g. 1-9.

M.Vitkūnaitė buvo išrengta ir smulkiai iškrėsta, tačiau ir pas ją "antitarybinės literatūros" nerasta.

Pagaliau majoras Markevičius ir kapitonas Marcinkevičius iškrėtė M.Vitkūnaitės butą ir rūšį, esanti LTSR 25-čio g. 86-53. Pusantros valandos darbavosi saugumiečiai, tačiau grobis buvo labai kuklus: maldaknygė "Marija, gelbėk mus" ir "Malda už tėvynę" popieriaus skiautelėje.

Prieš kratą ilgą laiką saugumo mašinos sekė, kur važinėja M. Vitkūnaitė. Juos ypač neramino, kad M.Vitkūnaitės mašiną nekartą buvo pastebėję N.Radviliškyje, kur gyvena ištremtas J.E.vysk. V. Sladkevičius.

Vėlai vakare saugumiečiai, paleisdami Vitkūnaitę, pasakė, kad reikšią susitikti Vilniuje saugumo komitete.

x x x

V i l n i u s . 1974 spalio mėnesį penki Vilkaviškio vyskupijos kunigai - Lionginas Kunevičius, Petras Dumbliauskas, Pranas Adomaitis, Juozas Zdebskis ir Sigitas Tamkevičius - kreipėsi į Žmogaus teisių gynimo komitetą Maskvoje, prašydami užstoti suimtus tikinčiuosius: P.Plumpą, P.Petronį, J.Stašaitį, V.Jaugelį, J.Gražį ir N.Sadūnaitę.

Akademikas Sacharovas, paskelbdamas pareiškimo turinį, pasira-

šiusiųjų kunigų pavardžių nenurodė.

Saugumo darbuotojams kratų metu Maskvoje pavyko rasti pareiškimo originalą su parašais. 1975 rugpiučio 7-14 dienomis į Vilniaus saugumo komitetą tardymui buvo kviečiami minėta pareiškimą pasirašiusieji kunigai. Vienus iš jų tardė Maslauskas, kitus Marcinkevičius arba Lazarevičius. Tardytojai klausinėjo apie "LKB Kroniką", Žmogaus teisių gynimo komitetą Maskvoje, ar tekę kada nors į jį kreiptis. Tardomiesiems saugumiečiai rodė pareiškimo originalą ir klausė, ar tikrai jį pasirašė. Visi patvirtino, kad pasirašė minėtą pareiškimą, nes jautė pareigą užstoti nekaltai suimtus asmenis. Kreipimasi į Žmogaus teisių komitetą jie nelaiką nusikaltimu. Tardomieji kunigai dar buvo klausinėjami apie tai, kas suorganizavęs pareiškimą, kas atnešęs pasirašyti ir kt. Vieni kunigai sakėsi nepažinę atnešusiojo pareiškimą, o kiti atsisakė leisti į tardymo smulkmenas. Keletas tardytų kunigų net nepasirašė protokolo, motyvuodami, kad čia nebuvo nusikaltimo ir jie nejaučią pilietinės pareigos šiame reikale ką nors oficialiai paliudyti.

Tardytojai buvo labai mandagūs, nudavė, kad anas pareiškimas esąs nereikšmingas dalykas, tik jiems rūpi išsiaiškinti, koku būdu jis patekės ne ten, kam buvęs skirtas.

x x x

TEISMAI IR PSICHIATRINĖS
LIGONINĖS

V i l n i u s. 1973 buvo nuteistas Vilniaus Talat Kelpšos muzikos mokyklos studentas Rimas Čekelis, Juozo už "antitarybinių lapelių platinimą" trejiems metams laisvės atėmimo, atliekant bausmę griežto režimo lageriuose.

R.Čekelis gimęs 1955 sausio 7 Skiemonyse. Baigęs Skiemonių vidurinės mokyklos 9 klases, įstojo į Talat Kelpšos muzikos mokyklą. Gyvendamas Vilniuje, jis suorganizavo grupę draugų, kurie gamindavo ir platindavo tautinius atsišaukimus. 1973 vasario 16 išvakarėse jie Vilniuje išplatino savo atsišaukimus, tačiau kiek vėliau vienas iš grupės narių išdavė. Visi penki grupės nariai buvo pašalinti iš mokyklos, o R.Čekelis, kaip "antitarybinės grupės" vadas nuteis-

tas. Teisė LTSR Aukščiausiasis Teismas prie uždary durų. Šiuo metu R.Čekelis randasi 19-jame Mordovijos lageryje.

x x x

K a u n a s. 1975 pavasarį Kaune suėmė buvusį politinį kalinį Povilą Pečiulaitį, iškalėjusį Gulage 19 metų. Iš ten jį paleido 1972, tačiau be teisės grįžti į tėvynę. Nepaisydamas draudimo, P. Pečiulaitis apsigyveno Kaune, susirado darbą ir sukūrė šeimą. Vietinė valdžia, remdamasi ne įstatymais, o slaptomis instrukcijomis, bandė Pečiulaitį išvaryti iš Lietuvos. Tačiau jis atsisakė palikti šeimą ir išvažiuoti iš tėvynės. Pradžioje buvo baudžiamas pinigėmis baudomis, o galiausiai suimtas. Jis kaltinamas, kad gyveno neprisiregistravęs. Kauno Lenino rajono liaudies teismas nubaudė Pečiulaitį vieneriems metams laisvės atėmimo. Teismas nekreipė dėmesio, kad draudimas gyventi tėvynėje nėra pagrįstas jokių įstatymu. Toks susidorojimas su P. Pečiulaičiu atitinka Stalino epochos dvasią ir yra valdžios priemonė terorizuoti buvusius politinius kalinius.

x x x

1975 birželio mėnesį buvo nuteistas kitas buvęs politinis kalinys Leonas Laurinskas. 1974 gruodžio 23 jis užėjo pas Algirdą Petrusevičių, kur saugumas darė krata. Leonas taip pat buvo iškrėstas ir rasta pas jį "šaltas ginklas" - iš chuliganų atimtas kabelio gabalas.

Liudininkas Algirdas Petrusevičius teismui paaiškino, kad pas jį buvo užėjęs Leonas, ir saugumiečiai, nusivedę jį į kitą kambarį, iškrėtė, todėl jis nežinąs, kas pas Leoną buvo rasta.

Liudininkas Antanaitis, kuris kratos metu pas Algirdą Petrusevičių saugumiečių buvo atsivestas būti kviestiniu, patvirtino, kad per krata pas Leoną Laurinską buvo rastas šaltas ginklas, už kurį sudaryta byla.

Teismo nuosprendis:

Kaltininkas L. Laurinskas 1948 gruodžio 23 buvo suimtas ir nuteistas pagal 58 str. 25-riems metams laisvės atėmimo. 1955 m. byla buvo peržiūrėta ir bausmė sumažinta iki 15 metų laisvės atėmi-

mo. 1963 lapkričio 23 Laurinskas grįžo iš lagerio ir susitikinėjo su buvusiais "gaujos" dalyviais. 1974 gruodžio 23 pas jį rastas šaltas ginklas. Lengvinančių aplinkybių nėra. Teismas skiria vienerius metus laisvės atėmimo, atliekant bausmę griežto režimo lageriuose.

x x x

V i l n i u s. 1975 birželio 25 Mindaugas Tomonis parašė laišką Lietuvos KP CK, kuriame kalba apie neostalinizmo grėsmę, reikalauja leisti vystyti krikščioniškąją kultūrą.

Birželio 27 į Tomonio darbovietę atvyko milicininkas ir pareikalavo, kad Mindaugas prisistatytų į Vilniaus psichiatrinę ligoninę. Tomonis nepaklauso. Tos pačios dienos vakare pas Tomonį atvyko milicijos kapitonas ir mašina su sanitarais, kurie M.Tomonį nugabeno į psichiatrinę ligoninę Vasaros g.nr.5.

Birželio 29 nuo infarkto mirė M.Tomonio motina. Į laidotuves jis buvo išleistas paskutiniu momentu, kai apie jį telefonu buvo pasiteirauta iš vienos Vakarų ambasados. Po laidotuvių Tomonis vėl turėjo grįžti į ligoninę. Pradžioje Tomonis buvo laikomas vadinamoje stebėjimo vietoje, o vėliau perkeltas į 1-jį skyrių. Kol kas joks gydymo kursas nepaskirtas, vėliau žadama paskirti gydymą. Jo gydytojas - Radavičius.

x x x

V i l n i u s. 1975 liepos mėnesį vilnietis Bronius Naudžiūnas gavo leidimą išvykti į Kanadą, pas savo brolių. Už šį leidimą užmokėjo labai brangią kainą - du kartus teko būti psichiatrinėje ligoninėje /nuo 1972.VI.4 iki 1972.VII.29 Maskvos psichiatrinėje ligoninėje Nr.15 ir nuo 1974.XI.19 iki 1974.XII.19 Vilniaus psichiatrinėje ligoninėje Vasaros g.5. 1-jame skyriuje/ ir vieną kartą Pravieniškių lageryje/nuo 1972.XII.3 iki 1973.XII.3/ už tarybų valdžios šmeižimą.

Žemiau pateikiame jo pareiškimą Jungtinių Tautų Generaliniam Sekretoriui:

Ponas SNO Generalini Sekretoriau,

Padėtis be išeities privertė mane kreiptis į Jus. Mano pavardė

Naudžiūnas, gyvenu Vilniuje. Štai jau eilė metų aš rūpinuosi gauti iš tarybinės valdžios leidimą emigruoti į Kanadą, kur gyvena mano brolis, nuo kurio mane atskyrė karas. Mano brolis du kartus man atsiuntė pakvietimą vykti į Kanadą, tačiau visose tarybinės valdžios instancijose, kur man teko kreiptis, gavau žodinį atsakymą "negalima" arba tiesiog mane išvadindavo banditu.

Tarybų Sąjunga pasirašė pagrindinių žmogaus teisių deklaraciją, kuri numato ir persikėlimo teisę. Mano atveju ši deklaracija yra nevykdoma. Vienoje tarybinėje įstaigoje man pasakė, jog aš žinau, kodėl man neleidžiama išvažiuoti.

Taip, aš žinau savo tragediją!

Man buvo 10 metų, kai mūsų namą apsupo kareiviai su automatais, suėmė mus ir su dvylikamečiu broliu išvežė į Sibirą. Aš pergyvenau visus košmarus, gyvendamas lageryje ir psichiatrinėse ligoninėse. Mano tėvas buvo kalėjime nukankintas 1946 m. Tą dieną, kai mus vaikus išvežė, motinos nebuvo namuose. Ją suėmė vėliau ir nusiuntė į kitą lagerį. 1952 m. ji numirė Krasnojarsko krašte.

1974 aš rašiau Kanados pasiuntinybei, prašydamas paveikti tarybinę valdžią. Gavau absurdišką atsakymą, tikriausiai, parašytą remiantis tarybinių organų informacija Kanados pasiuntinybei. Atsakymas be parašo ir antspaudo teigė, kad negalima mane atskirti nuo tėvų.

Nuo kokių tėvų? Juk nuo jų aš dar vaiku būdamas buvau tarybinių organų atskirtas, o jie žuvo lageriuose.

Štai kokia likimo ironija! 1974 m. mano tėvai vienu plunksnos pabraukimu prisikėlė iš savo bevardžio kapo, kad sutrukdytų man nuvykti pas tikrą brolių.

Aš gyvenu visiškai skurdžiai, pirkelėje, kurią, grįžęs iš Sibiro, susikaliau iš lentų,

1948 m. po fašizmo sutriuškinimo nesudrebėjo šalies "išvaduo-tojo" kareivio ranka, kuri imetė mus, vaikus, į gyvulių vagoną ir išvežė į Sibirą. Kur garantija, kad tai nepasikartos? Taigi, aš gyvenu pastovioje baimėje ir skurde, ir manęs su Tarybų Sąjunga neriša jokie ryšiai. Mano svajonė gyventi Kanadoje pas savo brolių, kuris sutinka manimi pasirūpinti.

Tikiuosi, kad Jūs ir Žmogaus teisių komitetas prie SNO padėsime

man įgyvendinti savo svajonę. Kiekvienas žmogus turi savo troškimų, kurie išilieja į žmonijos troškimą laisvės ir taikos. Jei mano svajonė išsipildys, žemėje bus vienu laimingu žmogumi daugiau.

Su pagarba Bronius Naudžiūnas, Zigmo.

Mano adresas: Lietuvos TSR, Vilnius 15, Vilkapėdės g.8a-1.

Adresas mano brolio: Al.Nugent, 1183 Rideau, St.Sudbury,Ont.
Canada.

1974.XII.26

Br.Naudžiūnas

KRYŽIŲ GRIOVĖJAI

M e t e l i a i .

L T S R P r o k u r a t ū r a i

Nuorašai: J.E. Kauno arkivyskupijos ir Vilkaviškio vyskupijos
Vyskupui

Religijų reikalų tarybos įgaliotiniui

pil. Klimavičiaus Igno, Kazio s.,
gyv.Lazdijų rajone, Buckūnų kaime

P a r e i š k i m a s

Prieš metus laiko aš pasistačiau ant savo gyvenamojo namo laiptų aikštelės medinį kryžių. Lietuvoje nuo seno yra tokia tradicija - katalikai, gerbdami kryžių, jį stato laukuose, prie namų, kabina ant namo sienų, nešioja ant kaklo ir pan. Buvau įsitikinęs, kad kaip nereikia valdžios leidimo pasikabinti kryželiui ant kaklo arba ant namo sienos, taip jo nereikia ir kryžiui pasistatyti ant nuosavo namo laiptų aikštelės. Tačiau Lazdijų rajono vykdomojo komiteto pareigūnai nusprendė ir įsakė šį kryžių nugriauti. Žinoma, aš, kaip katalikas, galiu kryžių tik gerbti, o ne jį niekinti, todėl kryžiaus nenugrioviau. Patį liepimą katalikui nugriauti kryžių laikau nusikaltimu. Į ką būtų panašu, jei komunistui lieptų suplėšyti Lenino portretą arba nugriauti jo statulą?

Š.m. liepos 25, man esant darbe, atvažiavo prie mano namų Seirijų milicijos įgaliotinis Alberovas, Žagarių apylinkės sekretorius

ir Metelių žuvininkystės Buckūnų skyriaus valdytojas A. Gereltauškas ir, pusvalandį pasižvalgę, išvyko. Po valandos atvažiavo Lazdijų gaisrininkų mašina LIS 29-46, kurioje buvo, prie namo susirinkusių liudininkų teigimu, du gerai įkaušę vyrai: Lazdijų gaisrininkų viršininkas Vincas Janušauskas ir Lazdijų vykdomojo komiteto darbininkas Markevičius. Šie vyrai, išgąsdinę žmoną ir vaikus, nuvertė ant gėlių lėšvės kryžių ir paskubomis išvažiavo.

Tą pačią dieną kreipiausi į Lazdijų rajono milicijos skyrių, kad ištirtų, kas buvo atvažiavę nugriauti kryžių ir ar tikrai jie buvo girti, nes sekančią dieną jie bus išsiblaivę ir nebus galimybės ištirti. Milicijoje girdėjau pareigūnus kalbant: "Ot senis, atėjo parašyti pareiškimą milicijos viršininkui. Reikėtų jį uždaryti, tada žinotų!"

Vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotojas Jurkevičius man pareiškė, kad tarybų valdžia kryžiams statyti leidimo niekam nedavė ir niekada neduos. Be to, už kryžiaus nugriovimą aš turėsiu tiems girtuokliams sumokėti 50 rub. Aš jam pareiškiau, kad nejaugi pasaulyje yra tokia valdžia, kuri verstų savo piliečius apmokėti girtuokliams už jų padarytus nusikaltimus. Jeigu ir verstų, tai aš vistiek nemokėsiu, geriau tegu pasiima mano švarką, karvę ar ką kitą.

Prašau Prokuratūrą ištirti šį Lazdijų rajono pareigūnų padarytą nusikaltimą ir atitinkamai reaguoti. Taip pat prašau man paaiškinti:

1/ Ar tarybų valdžia tikrai neleidžia prie namo ar ant privataus namo laiptų aikštelės pasistatyti kryžių? Jei neleidžia, tai kuo remiantis? O jeigu leidžia, tai kas galėtų duoti man leidimą?

2/ Ar turėjo teisę Lazdijų rajono vykdomasis komitetas atsiųsti du įkaušusius vyrus ir be mano žinios nugriauti kryžių, pastatytą ne laukuose, o ant gyvenamojo namo laiptų aikštelės? O gal su katalikais galima elgtis, kaip nori ir jų teisių negina jokie įstatymai?

Buckūnai, 1975 liepos 30

Ig. Klimavičius

LTSR Prokuratūra pavedė Ig. Klimavičiaus pareiškimą ištirti ir padaryti sprendimą Lazdijų rajono prokurorui. Seirijų milicijos

įgaliotinis Alberovas, atvažiavęs į Buckūnus, apklausė mačiusias griaunant kryžių: Teofilę Abromaitienę, Marę Jusevičienę ir Oną Buškevičienę, tačiau tyčia apklausos protokoluose neįrašė moterų liudijimo, kad griovėjai buvę gerokai įgėrę. Minėtos moterys apie tai parašė pareiškimus ir per Ig.Klimavičių norėjo įteikti Lazdijų rajono prokurorui, tačiau šis raštiškų liudijimų nepriėmė.

Rugpiučio 12 Lazdijų prokuroras Pigėnas atsiuntė Ig.Klimavičiui šitokią atsakymą:

"Jūsų pareiškimas dėl kryžiaus nugriovimo išspręstas.

Patikrinus Lazdijų rajono vykdomajame komitete esančią medžiagą, sprendimo ir atskirų asmenų veiksmų teisėtumą, nustatyta:

1974 m. pavasarį Jūs, neturėdamas rajono architekto inspektoriaus leidimo, savo sodybos kieme pasistatėte medinį kryžių. Tokiu būdu Jūs pažeidėte LTSR Ministrų Tarybos 1974 m. balandžio 12 nutarimu patvirtintų Individualinės statybos nuostatų 3 punktą.

Sutinkamai su LTSR Civilinio kodekso 114 str., statiniai, pastatyti neturint reikiamo leidimo, rajono vykdomojo komiteto sprendimu yra nugriunami paties savavališko statytojo ar jo sąskaita.

1975 liepos 1 rajono architektas surašė savavališkos statybos aktą.

Rajono vykdomasis komitetas tą pačią dieną paminėtą aktą apsvarstė ir priėmė sprendimą savavališkai pastatytą kryžių nugriauti.

Kadangi Jūs kryžiaus nenugriovėte, tai padarė savanorių gaisrininkų draugijos darbuotojai. Išlaidos, susijusios su priverstiniu kryžiaus nugriovimu dar neapskaičiuotos.

Įrodymų, kurie bylotų, jog kryžių nugriovė girti asmenys, nesurinkta.

Rajono vykdomojo komiteto sprendimas ir asmenų, jį vykdžiusių, veiksmai teisėti.

Leidimus kiemo įrenginiams ar statiniams statyti išduoda rajono architektas inspektorius.

Lazdijų rajono prokuroras Pigėnas."

x x x

K u č i ū n a i . Maždaug 1901 metais vyskupas Baranauskas, važiuodamas iš Veisiejų į Seinus, Brinių kaimo kryžkelėje buvo sutiktas trijų kaimų - Pazapsių, Brinių ir Kalėdiškių - tikinčiųjų.

Vyskupas pakalbėjo lietuviškai, palaimino ir pageidavo, kad šiam susitikimui prisiminti kryžkelėje būtų pastatytas kryžius. Kiekvienas kaimas pastatė kryžių - viso tris.

Pastaruoju metu kolūkis prie tų kryžių pastatė degalų cisterną. 1975 tikintieji vietoje trijų supuvusių kryžių pastatė vieną medinį kryžių.

Po Velykų Kučiūnų apylinkės pirmininkas Kočiūnas su Lazdijų rajono architektu klausinėjo žmones, kam jie tokioje negražioje vietoje pastatė kryžių. Reikėję kryžiui parinkti gražesnę vietą - prie gyvenvietės...

Birželio mėnesio viduryje kryžius buldozeriu buvo išverstas, sutriuškintas ir jo likučiai paslėpti po degalų cisterna.

x x x

S i m n a s . 1975 rugpiūčio 6 Simno bažnyčios šventoriuje buvo pastatyta šv.Marijos statula. Vietiniai ateistai apie šį "nusikaltimą" tuoju pranešė Alytaus rajono valdžiai.

1975 rugpiūčio 7 iš Alytaus atvyko rajono architektas inspektorius ir surašė tokio turinio aktą:

"Aš, valstybinės statybos inspekcijos inžinierius-inspektorius Balsys A.S., dalyvaujant Simno m. vykdomojo komiteto pirmininkui S.Šlenfuktui, Simno m. vykdomojo komiteto sekretorei D.Zurnandžian, patikrinęs nustačiau, kad Simno bažnyčios komitetas /pirmininkas Br.Mardosa/ vykdo savivalinę kulto skulptūros statybą Simno bažnyčios šventoriuje.

Darbų stovis patikrinimo metu: Bažnyčios šventoriuje pastatyta kulto skulptūra ant betoninio pastamento, atlikti dažymo darbai, pilnai sutvarkyta teritorija prie skulptūros, atlikti apželdinimo darbai.

Statyba pradėta 1975.VIII.5. Dokumentų nėra.

R e i k a l a u j a m a :

Simno bažnyčios vykdomajam komitetui savavališkai statomą pastatą iki 1975.VIII.8. nugriauti ir sutvarkyti sklypą.

A.Balsys,
S.Šlenfuktas,
D.Zurnandžian."

Simno parapijos klebonas kun. J.Matulevičius paaiškino, jog be leidimo pastatęs statulą todėl, kad leidimų valdžios įstaigos neduoda.

Sekančią dieną į Alytaus rajono vykdomąjį komitetą buvo iškvieštas Simno bažnytinio komiteto pirmininkas Mardosa ir klebonas kun. J.Matulevičius. Į rajoną buvo atvykęs Religijų reikalų tarybos įgaliotinis K.Tumėnas ir Muziejų ir kultūros paminklų apsaugos valdybos viršininko pavaduotojas E.Misiulis. Ir vėl buvo priekaištaujama, kodėl statula pastatyta be architektų leidimo, tarsi šis turėtų teisę panašius leidimus išduoti. Vilniaus pareigūnai ilgai įtikinėjo bažnytinio komiteto pirmininką, kad buvo padarytas nusi kaltimas ir statulą teksią pašalinti.

Po pietų Religijų reikalų tarybos įgaliotinis Tumėnas su E.Misiuliu atvažiavo į Simną apžiūrėti pastatytą statulą. Tumėno nuomone, statula pastatyta perdaug matomoje vietoje, - ją tikę pastatyti bažnyčios prieangio kampe ar kapinėse.

Simno tikintieji giliai pasipiktino šitokiu rajono ir Vilniaus pareigūnų "uolumu". Naktimis pradėta budėti, kad pasamdyti chuliganai statulos nenuverstų.

Rugpiučio 17, dalyvaujant didžiulei tikinčiųjų miniai, šv.Marijos statula buvo pašventinta.

Simno m. vykdomojo komiteto valdžia gavo papeikimą, kad nesukliudė statulos statybą.

x x x

Š a u k ė n a i . 1973 gegužės 8 Šaukėnų klebonas kun.T.Švambarys savo kiemelyje pasistatė medinį kryžių. Sukruto Šaukėnų apylinkės ir Kelmės rajono pareigūnai, o tarybinio ūkio partinės organizacijos sekretorius Daraška kalbėjo: "Ne aš būsiu, jei neišversiu kryžiaus!"

Kelmės rajono vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotojas išsikvietė kleboną ir užsipuolė: "Pastatei kryžių? O leidimą ar turi?" Tada kun.Švambarys paklausė: "Ar turi leidimą tarybinis ūkis, kuris prie dirbtuvių padangas pusiau įkasė į žemę? Ar turi leidimą miškų ūkis, kuris nužievintus medžius įkasa į žemę?"

Kai klebonas atsisakė kryžių nugriauti, tada Grabauskas pagrasino pranešti į Vilnių ir Telšių vyskupui, kad klebonas jo, pavaduotojo, neklausas.

Po kelių dienų pas kleboną apsilankė Šaukėnų apylinkės pirmininkas Jankus ir Šaukėnų komjaunimo sekretorius Gramatas, reikalaudami, kad klebonas per tris dienas kryžių nugriautų. Klebonas griauti atsisakė.

Greitai Šaukėnuose pasirodė ir Religijų reikalų tarybos įgaliotinis K.Tumėnas.

- Turėsi kryžių nugriauti, - kalbėjo įgaliotinis.

Apžiūrėjęs kryžių ir matydamas, kad klebonas kryžiaus tikrai negriaus, K.Tumėnas pageidavo, kad kryžius būtų nukeltas toliau nuo gatvės.

x x x

Z a r a s a i . Prieš 9 metus Zarasuose nakties metu buvo susprogdinta šv.Marijos koplytėlė, esanti M.Melninkaitės gatvėje. Tikintieji šią koplytėlę labai mylėjo ir dažnai čia meldavosi.

x x x

P A R E I Š K I M A I

A l y t u s .

Alytaus rajono laikraščio "Komunistinis rytojus" redakcijai
Nuorašai: Kauno arkivyskupijos ir Vilkaviškio vyskupijos Vyskupams - J.E. L.Poviloniui ir J.E. dr. J.Labukui

1975 liepos 26 Alytaus rajoninis laikraštis "Komunistinis rytojus" patalpino S.Noreikos straipsnį "Ateistinio darbo problemos", kuriame autorius religingas Simno parapijos moteris vadina "ilgaliežuvėmis davatkomis", o kunigus - "griežtais bažnytinkais". Ar netiktų, kad rajono kompartijos organas išlaikytų kultūringesnę stilių net ir ideologiškai kitokių pažiūrų žmonių atžvilgiu? Ypač dabar, kai Helsinkyje tarybinės šalies vadovai pasirašė aktą, kuriame kalbama apie žmoniškumą, įsitikinimų gerbimą ir t.t.

S.Noreika rašo, kad dėl įvairių religinių švenčių suvėluoja Buktininkų skyriuje darbai, patiriama nuostolių.

Šiuo metu visiems žinoma, kad ūkiai, gamyklos ir fabrikai didžiausius nuostolius patiria ne dėl religinių švenčių, o dėl bepro-

tiško girtuokliavimo ir nesąžiningumo. Kol Lietuvoje žmonės rimtai šventė religines šventes, girtuokliavimo ir nesąžiningumo buvo labai mažai. Šios dvi ydos Lietuvoje išbujojo pokario metais bedievinant žmones.

S.Noreika rašo, kad Simno bažnyčios tarnai "nesigėdi kartais net įkyriai siūlyti savo paslaugas".

Aš Simno parapijos pareigose dirbu šešti metai ir per tą laiką nei aš, nei klebonas ateistų netuokėme, nelaidojome ir jų vaikų nekrikštyjome, nes katalikų kunigai tikėjimo dalykuose patarnauja tik religingiems žmonėms. Tegu S.Noreika nurodo bent vieną pavyzdį, kada ir kokiam ateistui siūlėme savo paslaugas?

Savo paslaugas įkyriai siūlyti nesigėdi tik Lietuvos ateistai. Jie nori, kad net katalikai elgtųsi prieš savo sąžinę ir tuoktųsi, laidotų civiliška. Komunistai aštriai kritikuoja, jei jie savo religingus tėvus palaidoja su bažnytinėmis apeigomis. Žurnale "Lai- kas ir įvykiai" /1975,nr.6/ buvo kritikojamas Kratiškių apylinkės pirmininkas E.Miškinis, kad jis savo tikinčią motiną palaidojo kata- likiškai. Ten pat patariama: "Reiktų stengtis įtikinti savo šeimos narius, gimines religinių apeigų absurdiškumu, ir, jeigu nepavyktų to pasiekti, visai atsisakyti dalyvauti laidotuvėse, krikštynose."

Straipsnyje "Ateistinio darbo problemos" rašoma, kad Simno ta- rybinio ūkio komjaunimo organizacija taikstosi, "kad atskiri nariai atlieka religines apeigas, švenčia kalėdas, velykas. Reikia parei- kalauti, kad jie sąžiningai vykdytų VLKJS įstatus".

Protingai elgiantis, komjaunimo organizacija turėtų priimti į savo eiles tik ateistus. Šiuo metu ne tik Simno, bet ir visoje Lietuvoje stengiamasi į komjaunimą surašyti visą tikintį jaunimą, o vėliau jis verčiamas "sąžiningai vykdyti komjaunimo įstatus", t.y. elgtis prieš savo sąžinę. Šitokiu būdu jaunimas yra mokomas veid- mainiauti, pakertama bet kokios moralės pagrindai.

S.Noreika džiaugiasi, kad "žymiai pagerėjo ateistinis darbas mokinių tarpe".

Simno vidurinėje mokykloje, panašiai kaip ir visose Lietuvos mokyklose, ateistinio darbo esmė - tikinčiųjų moksleivių prievar- tavimas. Tarybinė spauda ne kartą dejavo, kad prieš karą netikintys moksleiviai turėjo mokytis tikybos. Jeigu tai buvo blogai, tai kodėl šiuo metu tikintys moksleiviai yra verčiami ne tik mokytis ateizmo,

bet ir elgtis prieš savo sąžinę? Simno vidurinės mokyklos mokytojas Meškelevičius tikintiems moksleiviams, atsisakantiems rašyti jo duodamas ateistines temas, rašo dvejetus. Kaip visa tai suderinti su tikinčių moksleivių ir jų tėvų teisių gerbimu? Ar šitą moksleivių žalojimą galima pavadinti auklėjimu ir tuo džiaugtis?

Simnas, 1975.VIII.7.

kun. S.Tamkevičius

x x x

Š i u p y l i a i .

Religijų reikalų tarybos įgaliotiniui

Kun. A.Yliaus, Šiupylių klebono

P a r e i š k i m a s

1946 liepos pabaigoje ar rugpiūčio pradžioje buvau teistas pagal TSRS KB 58 1A, 10 straipsnį už organizuotas pastangas padaryti Lietuvą laisva, nepriklausoma ir demokratiška respublika. Tardymas tęsėsi beveik 10 mėnesių. Tardymo protokoluose, kiek atsimenu, žiaurumo faktai nefiguruoja, teroristiniai ar kriminaliniai veiksmai neįrodyti, ginklai nebuvo prikišti. Areštavimo metu mano bute jokių ginklų, nė šovinių nebuvo.

Kas įgaliojo istorijos mokslų kandidatą St.Laurinaitį viešai šmeižti mane spaudoje /"Komjaunimo tiesa", 1975.IV.2./, kaltinant mane žiaurumu bei kitais nusikaltimais?

Kai 1961 sausio 30 iš manęs buvo atimtas kulto tarno registracijos pažymėjimas, nuvykau pas Religijų reikalų tarybos įgaliotinį Rugienį paklausti, kodėl taip pasielgta.

- Tu esi žiaurus, - pasakė Rugienis.

- Prašau įrodyti, ką aš padariau žiaurus klebonaudamas Lesčiuose nuo 1956 iki 1961 metų.

Vietoje įrodymų Rugienis išėmė iš stalčiaus žurnalą "Tiesos kelias" ir, parodęs mano rašytą nekrologą apie a.a. Saločių kleboną kun.Štombergį, liepė paskaityti.

- Prašau Jus pasižiūrėti, kada tas straipsnis parašytas, - pasiūliau įgaliotiniui.

Straipsnis buvo rašytas 1939 metais. Vadinasi, rašydamas straipsnį, padariau žiaurų nusikaltimą prieš tarybų valdžią, kurios Lietuvoje tuo metu dar nebuvo. Žiauriausias mano nusikaltimas Lesčiuose - suremontavau ir išdažiau bažnyčią, ir prikėliau merdinčią Leščių parapiją.

Koks St.Laurinaitis yra istorijos mokslų kandidatas, jei jis nežino ar klastoja istorinius faktus? Kun.J.Lelešius marijonu niekados nėra buvęs.

Apie vienuolynų nykimą Lietuvoje St.Laurinaitis turėjo remtis ne vieno J.Aničo tvirtinimais, bet objektyviais šaltiniais. Aš pats puikiai atsimenu, kaip 1940 metais Marijampolės apskrities viršininko Mauruko įsakymu buvo iškraustytas Marijampolės marijonų vienuolynas. Straipsnis "Tiesa apie vienuolynus" /"Komjaunimo tiesa", 1975.IV.2/ yra grynas istorinių faktų falsifikavimas dėl antireliginės propagandos. Kaip ne gėda ateistams vartoti šias klastotes? Ar tai derinasi su bet kokia morale? Istorija šitokių klastočių neužmirš.

Šiupyliai,

Kun.A.Ylius, MIC

Šiupelių bažnyčios klebonas

/Pareiškimas sutrumpintas - Red./

x x x

ŽINIOS IŠ VYSKUPIJŲ

K u č i ū n a i .

Religijų reikalų tarybos įgaliotiniui

Nuorašas: Kauno arkivyskupijos Apaštališkajam administratoriui
vyskupui Labukui

kun. Juozo Kriščiūno
gyv.Kučiuose

P a r e i š k i m a s

Š.m. liepos 7 į Kučiūnų bažnyčią po rytmetinių pamaldų atėjo vietos pareigūnai: apylinkės pirmininkas Kočiūnas, partijos sekretorius Sakavičius ir komjaunimo sekretorė Dimšienė. Jie rado mane

sėdinti klausykloje ir po vieną apklausinėjanti vaikus poterių. Kiti vaikai sėdėjo bažnyčioje ir laukė savo eilės.

Liepos 9 vėl mane rado sėdinti klausykloje ir vaikus, stovinius eilėje iš abiejų klausyklos pusių. Jie po vienąėjo prie klausyklos ir garsiai atliko bandomąją išpažintį.

Vietos pareigūnai sustatė kaltinamąjį aktą ir Lazdijų rajono administracinė komisija nubaudė mane už vaikų mokymą katekizmo 50-ties rub. bauda /Bylos nr.154, 1975.VII.17./, nors aš pareiškiau, kad katekizmo nemokiau, nes jau eilė metų kai patys tėvai gerai išmoko savo namuose.

Prašau Jus, Ministre, padaryti reikalingų žygių, kad rajono administracinės komisijos nutarimas būtų panaikintas ir nebūtų man daroma kliūčių eiti kunigiškas pareigas.

1975.VII.25.

Kun.J.Kriščiūnas

Kučiųų klebonas

x x x

Z i b a l a i. 1975 Kaišiadorių vyskupijoje buvo leista teikti sutvirtinimo sakramentą tik Vievyje ir Zibaluose. Zibalų parapija yra maža, dideliame užkampyje, aptarnaujama Kiauklių parapijos klebono kun. A.Čarnos.

Buvo pranešta, kad sutvirtinimo sakramentas Zibaluose bus teikiamas liepos 6. Artėjant pasklebtai dienai, sutvirtinimo teikimas buvo atidėtas liepos 13 dienai, o dar vėliau - atidėta neterminuotam laikui.

Liepos 29, antradienį, Kaišiadorių vyskupijos valdytojas kan. Andrikonis telegrama pranešė kaimyninėms parapijoms, kad Zibaluose sutvirtinimo sakramentas bus teikiamas rugpiūčio 3. Kadangi iš sakyklos pranešti nebuvo jokios galimybės, tai buvo pranešinėjama per parduotuves, pienines, per paštininkus, Patys klebonai lakstė po kaimus, bet naudos buvo maža. Patikrinti tikėjimo žinias nebuvo nei laiko, nei galimybės. Vietoje kelių tūkstančių sutvirtinimo sakramentas buvo suteiktas vos keliems šimtams vaikų. Be to, aplinkinės parapijos sekmadienį liko be Mišių, nes klebonai nepaskelbė tikintiesiems apie išvykimą, turėjo vykti į Zibalus.

Šitaip valdžia kartais duoda leidimus teikti sutvirtinimo sakramentą.

x x x

A l a n t a . 1973 valdžia, motyvuodama "derliaus nuėmimu", sutrukdė Sutvirtinimo teikimą Alantoje.

1974 liepos 6 Alantoje turėjo būti teikiamas sutvirtinimo sakramentas, tačiau valdžia kitokiais būdais stengėsi sutrukdyti - vaikai buvo vežami į stovyklas, ekskursijas, kolūkiams uždrausta duoti sunkvežimius, keliuose priekabūs autoinspektoriai tikrino individualines mašinas ir ieškojo priekabių. Pats Alantos miestelis buvo apstatytas draudžiančiais įvažiuoti ženklais. Pas kleboną į kiemą įvažiuoti buvo uždrausta - stovėjo draudžiantis ženklas. Videniškių klebonas kan. J.Jonys vežė vyskupui liturginius rūbus ir buvo priverstas pravažiuoti pro draudžiantį ženklą. Molėtų rajono vyr.autoinspektorius Grigaliūnas ir autoinspektorius Michniovas jį sulaikė, subraukė taloną ir privertė perlaikyti egzaminus. Suginčių klebonui kun. C.Zažeckui ir Anykščių vikarui kun. P.Budriūnui talone iškirpo skylės. Sunkvežimių vairuotojai toli nuo Alantos paleisdavo žmones, nes, jei sugaudavo autoinspektoriai, atimdavo vairuotojo pažymėjimą.

Rajono finansų vedėjas Laurikėnas ir vyr.inspektorė Girskienė su milicija gaudė devocionalijų pardavėjus ne tik šventoriuje, bet ir pačioje bažnyčioje. Kai pareigūnai tempė iš bažnyčios vieną pargriuvusį devocionalijų pardavėją, kilo didelis triukšmas. Tada kuniagai įsisiautėjusius pareigūnus išprašė laukan iš bažnyčios.

x x x

V a l k i n i n k a i . 1975 birželio mėnesį Valkininkų klebonas kun. A.Keina buvo iškvieistas į Vilniaus saugumo komitetą pasiimti kratos metu paimtus daiktus. Kurių knygų ar maldaknygių buvo daugiau egzempliorių, sugrąžino tik po vieną. Pvz., negrąžino apie 50 maldaknygių, apie 40 religinių knygųčių vaikams "Sveika Marija". Tardytojas Markevičius paaiškino, kad jos bus nukreiptos į Grigiškių popieriaus fabriką. Taip pat nebuvo grąžintos knygos: "Deimančiukai", Krupavičiaus "Dievo ir žmonių tarnyboje", Maceinos "Bažnyčia dabarties pasaulyje", "Reikia duoti pilną religijos laisvę" ir kt. Rašomąją mašinėlę pažadėjo sugrąžinti vėliau.

K a i š i a d o r y s. 1975 Kaišiadorių rajono apylinkių pirmininkams buvo išsiuntinėtas raštas, pagal kurį turi būti atliekami tyrimai:

"1. Lankymo data ir laikas.

2. Žinios apie kulto tarnus /Jų pavardė, vardas, nuo kurio laiko bažnyčioje kunigauja, apylinkių vadovų atsiliepimai apie jų elgesį/.

3. Ar yra dvidešimtuko, bei revizijos komisijos sąrašai apylinkėje.

4. Religinės šventės, arba atlydai, kuriuos stebėjote, pavadinimas.

5. Apytikris bažnyčioje atsilankiusių vyrų, moterų, jaunimo ir mokinių bendras skaičius.

6. Pamokslo turinys /pagrindinės mintys, politinė religija, dviprasmiškumai, paraginimai/, kas skaityta /biblijos ištraukos, vyskupo laiškai ir pan./.

7. Aptarnavimas pamaldų metu. Kas patarnauja per mišias, ar nėra nepilnamečių berniukų, kas barsto gėles, ar nebuvo nepilnamečių mergaičių?

8. Ar procesijoje buvo nešamos nereliginio pobūdžio vėliavos, ar dalyvavo tautiniais rūbais apsirengę žmonės /kiek jų buvo/.

9. Arti bažnyčios sustatytų mašinų tipai ir numeriai.

10. Ar buvo šventoriuje ir bažnyčioje pardavinėjama literatūra, kulto atributai, suvenyrai, saldainiai ir pan.?

1. Tą pačią dieną atliktas politinis-masinis darbas bibliotekoje, mokykloje ir sporto renginiuose.

Tyrimus atliko:

pavardė, vardas, darbovietė

Data.....

Parašas.....

x x x

K e l m ė. 1975 kovo 10 Kelmės rajono vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotojas Vytautas Grabauskas sukviėtė į rajoną visus jo žinioje esančius klebonus ir bažnytinių komitetų pirmininkus.

Pradžioje kalbėjo kažkoks pareigūnas iš Vilniaus. Jis prie-

kaištavo, kad remontuojamos bažnyčios be leidimo ir grasino bausti. Be to, darbininkai turi būti apmokestinti. Vilniečio nuomone į bažnytinį komitetą reikia rinkti tik mokytus vyrus. Vaiguvos klebonas kun.Šimkus pareiškė, jog visi piliečiai prieš įstatymus yra lygūs ir kiekvienas gali būti išrinktas.

Pavadootojas Grabauskas barė, kad bažnyčios remontuojamos be leidimų, mirusieji kunigų palydimi į kapines su religiniais ženklais - vėliavomis ir kryžiais.

Šaukėnų klebonas priminė, kad taip būdavo draudžiama tik prie caro.

- Ir dabar kaip prie caro! - sušuko įsikarščiaavęs pavadootojas.

x x x

S a l o s . 1975 gegužės 25, per Šv.Marijos Krikščionių pagalbos atlaidus Salų tarybinis ūkis /Rokiškio raj./ paskelbė darbo dieną, nors buvo sekmadienis. Atlaidų išvakarėse brigadininkai išpėdinėjo darbininkus: "Jei rytoj neisite į darbą, tai nemandykite prašyti karvei pašaro ir ganyklos. Galėsite ieškoti kur norėsite, o mes jums neduosime."

Salų bažnyčios komiteto narys Izidorius Bagdonas su žmona nepaisė draudimo ir į bažnyčią atėjo. Brigadininkė Matiukienė pranešė Salų tarybinio ūkio direktoriaus pavadootojui Steponavičiui, kad I.Bagdonas su žmona jos nepaklausė. Tuoju iš Bagdono buvo atimta netoli namų esanti ganykla ir pakeista į esančią toli nuo namų.

Keletas to ūkio darbininkų atlaidų dieną buvo išvykę, tačiau jų nebaudė, nes jie nebuvo bažnyčioje.

x x x

1974 spalio mėnesį vėtra išvertė netoli Salų bažnyčios esančią didžiulę tuopą, kuri griūdama dar nulaužė kelis medžius, apgadino šventoriaus mūrą ir atsiremdama į ažuolą, ją pavertė į šventoriaus vartus - architektūrinį paminklą. Salų bažnyčios šventorius buvo užverstas išverstais medžiais.

Salų bažnyčios valytoja M.Šukytė ir Bartkevičienė nuėjo pas Salų ūkio direktorių Steponavičių ir prašė, kad ūkis išverstus medžius pasiimtų. Direktorius Steponavičius tik pasityčiojo: "Ką jūs

norite, kad aš bažnyčios šventorių valyčiau? Turite jauną kleboną, tegu jis tvarko".

Salų bažnytinio komiteto pirmininkas Šukys, gavęs apylinkės pirmininkės Raugalienės žodinį leidimą, išverstus medžius supiaustė ir atidavė bažnyčios valytojai Šukytei. Pavirtęs ažuolas ir kiti penki medžiai, kelią grėsmę, buvo palikti.

1975 Salų apylinkė, prašoma bažnytinio komiteto, sudarė komisiją, kuri nustatė, kad šeši medžiai bažnyčios šventoriuje ir parke kelia grėsmę.

1975 vasario mėnesį Salų apylinkė gavo iš Rokiškio rajono Gamtos apsaugos inspekcijos leidimą ažuolą ir kitus medžius nupiauti. Apylinkės pirmininkė Raugalienė apie šį leidimą pranešė Salų bažnytiniam komitetui:

- Piaukite medžius, raštiško leidimo neduosime, nes nereikia.

Medžiai buvo nupiauti. Apylinkės pirmininkė buvo pakviesta stebėti darbų eigai, tačiau neatėjo.

Salų bažnytinis komitetas nupiautą ažuolą ir du klevus nuvežė į lentpiuvę, nes bažnyčios remontui reikėjo medžiagos. Tada tarybinio ūkio direktoriaus pavaduotojas Steponavičius šią medžiagą konfiskavo.

1975 balandžio 6 Salų bažnytinis komitetas kreipėsi pas Lietuvos TSR prokurorą ir Religijų reikalų tarybos įgaliotinį Tumėną. Šis nieko neatsakė, o Lietuvos prokuratūra bažnytinio komiteto pareiškimą pasiuntė Rokiškio prokurorui.

1975 gegužės mėnesį atvažiavo į Salų apylinkę Rokiškio prokuroras Cibulskis ir apkaltino kleboną Nykštų, kad jis be leidimo šventoriuje nupiovęs medžius. Be to, klebonas nupiovęs ne šešis, o septynis medžius. Ažuolo nupiovimui reikėję specialaus leidimo. Prokuroras nekreipė dėmesio į kun.P.Nykštaus aiškinimą, kad jis nupiovęs tik 6 medžius ir kad leidimas buvo gautas.

- Duokite raštišką leidimą iš apylinkės ir eigulio. Reikia dokumentų, - kalbėjo prokuroras.

Salų tarybinio ūkio direktoriaus pavaduotojas /buvęs direktorius/ Steponavičius išsigynė, kad buvo leidęs pašalinti nuo šventoriaus išverstus medžius. Salų apylinkės pirmininkė Raugalienė taip pat išsigynė, kad niekada nesakiusi, jog esąs leidimas šešiams medžiams nupiauti. Nurodytų liudininkų niekas nekviėtė ir neapklausė.

x x x

V i e k š n i a i . Žibikų kaimo gyventoja Jadvyga Grabienė 1973 buvo išvykusi į JAV aplankyti savo sūnaus kunigo. Būdama Romoje Grabienė nusipirko sau ir giminėms rožančių. Tarybų Sąjungos pasienio muitininkai pas senutę Grabienę padarė smulkią kratą ir rastus rožančius jos akivaizdoje sutraukė. Pareigūnai norėjo atimti paskutinių rožančių, kurių Grabienė laikė suspaudusi rankoje.

- Niekada neatiduosiu šios brangenybės, - verkė senutė, - nors ir rankas man išsukinėsite.

Šių eilučių autoriui prieš keletą metų teko matyti rusų pareigūnų pagromą pasienio muitinėje, kaip jie grūdo į maišus iš žmonių atimtus rožančius, paveikslus, statulėles. "Kam jums tie balvonai?" - tyčiojosi pareigūnai. Viena moteris paklausė:

- Kur jūs dedate atimtas šventenybes?

- Mes jas metame į šiukšlyną, - atsakė pareigūnai.

Visų keleivių nuotaika buvo prislėgta, kai kurie braukė ašaras.

x x x

L a u g a l i a i . Senelių-invalidų namų direktorius Striauka uždraudė kunigui aplankyti senelius ir aprūpinti juos šv.sakramentais. 1975 balandžio mėnesį seneliai parašė Klaipėdos vykdomajam komitetui raštą, prašydami, kad leistų kunigui juos aprūpinti šv.sakramentais. Vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotojas Imbrasas apsilankė senelių namuose ir pareiškė, kad senelių prašymo negalys patenkinti, nes nėra tinkamų patalpų. Pavaduotojas, pamatęs prie vieno senelio lovos religinį paveikslą, liepė jį nuimti. Invalidė Riaukaitė kreipėsi į Gargždų partijos komiteto sekretorių, prašydama, kad leistų apsilankyti senelių namuose kunigui. Riaukaitė buvo išbarta: "Netrukdykite manęs su tokiais niekais!" - pareiškė partijos sekretorius.

x x x

J u r b a r k a s . 1975 pradžioje Jurbarko milicijos vaikų kambario inspektorė išsikvietė medicinos seserį Kleiniene ir išpėjo:

- Jeigu jūs leisite savo sūnų į bažnyčią ir Mišiose patarnauti, tai iš Jūsų bus atimtos motinystės teisės.

- Sūnui lankyti bažnyčią aš nedraudžiau ir nedrausiu, - atsakė

Bažnytinio komiteto pirmininkas Šukys prokuroro buvo klausinėjamas, kas rašęs pareiškimą LTSR Prokuratūrai, kas jį pasirašęs, kas organizavęs medžių nupiovimą ir kt.

Salų tarybinio ūkio direktoriaus pavaduotojas Steponavičius, prokurorui girdint, Šukį išvadino vagimi.

Greitu laiku pas Šukį buvo padaryti net trys patikrinimai, kiek jis laikas gyvulių. Įstatymai leidžia laikyti tik dvi kiaules, o pas Šukį rastos net trys! Koks "nusikaltimas"! Tarybinio ūkio direktoriaus pavaduotojas priverstė kiaulę tuojau valstybei parduoti.

Taip pat buvo patikrinta, kiek gyvulių laiko Salų bažnyčios kasininkas Mažeikis. Rasta karvė ir telyčia, o galima laikyti tik vieną karvę. Kasininkas buvo priverstas telyčią parduoti, nors jis vienas turi išlaikyti šeimą, susidedančią iš 6 asmenų.

Rokiškio rajono prokuroras įsakė Gamtos apsaugos inspektoriumi Blažiui surašyti bažnytinio komiteto pirmininkui Šukiui aktą už ažuolo nupiovimą. Jis buvo priverstas sumokėti 36 rub. baudą.

Salų apylinkės darbuotoja Baronienė už tai, kad išdavė Salų bažnytiniam komitetui Rokiškio gamtos apsaugos inspektorius leidimo nuorašą, buvo apsvarstyta partiniame susirinkime ir gavo pastabą. Tikriausiai, jei bažnytinis komitetas nebūtų pasirūpinęs gauti leidimo nuorašo, būtų nubaustas už visų medžių nupiovimą. Bažnytinio komiteto pirmininko Šukio adresu valdžios pareigūnai pasakė: "Jei dar skųs arba nemokės pabaudos, bausime už visus medžius ir turės sumokėti virš tūkstančio rub."

Rajono prokuroras ir ūkio direktoriaus pavaduotojas savo elgesiu patvirtino, kad tikintieji yra beteisiai ir turi tylėti. Jei bandys skųstis, bus dar blogiau - suras būdų nubausti.

K r e k e n a v a. Krekenavos apylinkės pirmininkas P.Malinauskas 1973 rugsėjo 3 raštiškai perspėjo kun. K.Dulksnį, kad prikalant ant medžio paminklinę lentą Maironiui Krekenavos bažnyčios šventoriuje buvo pažeistas Gamtos apsaugos įstatymas ir įsakė šią lentą iki rugsėjo 10 d. nuimti.

Krekenavos bažnytinis komitetas vinis iš medžio pašalino, o lentą prie medžio pritvirtino viela ir apie tai painformavo apylinkės pirmininką. Po mėnesio paminklinė lenta Maironiui iš Krekenavos šventoriaus buvo pagrobta.

x x x

V i e k š n i a i . Žibikų kaimo gyventoja Jadvyga Grabienė 1973 buvo išvykusi į JAV aplankyti savo sūnaus kunigo. Būdama Romoje Grabienė nusipirko sau ir giminėms rožančių. Tarybų Sąjungos pasienio muitininkai pas senutę Grabienę padarė smulkią kratą ir rastus rožančius jos akivaizdoje sutraukė. Pareigūnai norėjo atimti paskutinį rožančių, kurį Grabienė laikė suspaudusi rankoje.

- Niekada neatiduosiu šios brangenybės, - verkė senutė, - nors ir rankas man išsukinėsite.

Šių eilučių autoriui prieš keletą metų teko matyti rusų pareigūnų pagromą pasienio muitinėje, kaip jie grūdo į maišus iš žmonių atimtus rožančius, paveikslus, statulėles. "Kam jums tie balvonai?" - tyčiojosi pareigūnai. Viena moteris paklausė:

- Kur jūs dedate atimtas šventenybes?

- Mes jas metame į šiukšlyną, - atsakė pareigūnai.

Visų keleivių nuotaika buvo prislėgta, kai kurie braukė ašaras.

x x x

L a u g a l i a i . Senelių-invalidų namų direktorius Striuka uždraudė kunigui aplankyti senelius ir aprūpinti juos šv.sakramentais. 1975 balandžio mėnesį seneliai parašė Klaipėdos vykdomajam komitetui raštą, prašydami, kad leistų kunigui juos aprūpinti šv. sakramentais. Vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotojas Imbrasas apsilankė senelių namuose ir pareiškė, kad senelių prašymo negalys patenkinti, nes nėra tinkamų patalpų. Pavaduotojas, pamatęs prie vieno senelio lovos religinį paveikslą, liepė jį nuimti. Invalidė Riaukaitė kreipėsi į Gargždų partijos komiteto sekretorių, prašydama, kad leistų apsilankyti senelių namuose kunigui. Riaukaitė buvo išbarta: "Netrukdykite manęs su tokiais niekais!" - pareiškė partijos sekretorius.

x x x

J u r b a r k a s . 1975 pradžioje Jurbarko milicijos vaikų kambario inspektore išsikvietė medicinos seserį Kleinienę ir išpėjo:

- Jeigu jūs leisite savo sūnų į bažnyčią ir Mišiose patarnauti, tai iš Jūsų bus atimtos motinystės teisės.

- Sūnui lankyti bažnyčią aš nedraudžiau ir nedrausiu, - atsakė

Kleinienė. - Kai sūnus pradėjo patarnauti Mišiose, pasidarė geresnis, klusnesnis, stropesnis moksle. Motinystės teises atimkite tiems, kurių vaikai blogai auklėjami. Štai neseniai chuliganai išdaužė mūsų mokyklos langus, nusiaubė mokyklos vaistinėlą, sulaužė suolus. Ar tų vaikų tėvams jau atimtos tėvystės teisės? Mano sūnus jokio nusikaltimo nepadarė, tai kodėl man norite atimti motinystės teises?

- Čia jau ne mano reikalas, - aiškino inspektorė. - Man įsakyta iš aukščiau jus išpėti ir aš savo pareigą atlikau.

x x x

K l a i p ė d a . 1975 Didžiąją savaitę maža Klaipėdos bažnytelė buvo sausakimšai pripildyta žmonių. Moksleiviai ir jaunimas visą Velykų naktį adoravo prie Kristaus karsto. Po Velykų Klaipėdos vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotojas Ruginis įsakė Klaipėdos klebonui kun. J.Baikauskui pašalinti adoratorės nuo altoriaus. Klebonas, išsigandęs Ruginio, pasakė mergaitėms, kad jas leisias adoruoti tik tada, jei atsinešiančios Ruginio leidimą. Adoratorių motinos bėdė tą leidimą gauti, tačiau atsimušė į kietą Ruginio "negalima!". Tėvai nutarė nepasiduoti. Mergaitės ir toliau adoruoja, nepaisydamos visų draudimų.

x x x

V i l n i u s . 1975 liepos 6 iš Vilniaus į Maskvą išvyko 15 kunigų grupė, vadovaujama Panevėžio vyskupo R.Krikščiūno. Gavusi reikiamą instrukcijų, kunigų-maldininkų grupė nuvyko į Romą.

Ši kunigų-maldininkų išvyka į Romą buvo suorganizuota tarybinės valdžios organų propagandiniais sumetimais - težiūri pasaulis, kokia Lietuvoje yra tikėjimo laisvė.

Tuo pačiu metu, kai Lietuvos kunigai lankė Romos bažnyčias, LTSR Aukščiausiasis Teismas paskyrė N.Sadūnaitci trejų metų griežto režimo bausmę už tai, kad ji rašomąja mašinėle perrašė 11 "LKB Kronikos" puslapių.

x x x